

LƯỠNG CƯ BÒ SÁT Ở VÙNG TÂY BẮC VIỆT NAM

LÊ NGUYỄN NGẬT, LÊ THỊ LY

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

HOÀNG VĂN NGỌC

Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên

Vùng Tây Bắc gồm 4 tỉnh: Lai Châu, Điện Biên, Sơn La và Hòa Bình; giáp với Trung Quốc, Lào, vùng Đông Bắc và Bắc Trung Bộ. Diện tích tự nhiên 3.741.198 ha, diện tích có rừng: 1.508.740 ha (rừng tự nhiên: 1.399.167 ha, rừng trồng: 109.573 ha, độ che phủ khoảng 39%). Việc xây dựng các hồ thủy điện ở Hòa Bình, Sơn La; các khu công nghiệp, mở rộng đường giao thông... đã thu hẹp nơi sống của nhiều động vật hoang dã. Trong vùng có 7 Khu Bảo tồn thiên nhiên: Mường Nhé, Nậm Dôn, Sốp Cộp, Xuân Nha, Phu Canh, Pà Cò-Hang Kia, Thượng Tiến và một phần VQG Cúc Phương đã góp phần đáng kể trong việc bảo tồn các hệ sinh thái và các loài. Nghiên cứu về lưỡng cư, bò sát (LCBS) ở đây đã có các công bố của Trần Kiên, Nguyễn Văn Sáng, Hồ Thu Cúc, Nguyễn Quảng Trường, Orlov. N, Lê Nguyễn Ngật và nhiều người khác [5, 6, 7, 8, 9].

I. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Chúng tôi sử dụng các phương pháp: Khảo sát theo tuyến kết hợp với thu mẫu, có sự tham gia của kiểm lâm và dân địa phương, chủ yếu dọc theo các suối và đường mòn trong rừng; bờ sông, hồ, ao, ruộng nước cả ngày và đêm. Điều tra qua cán bộ và nhân dân trong vùng. Kế thừa các kết quả nghiên cứu trước đã được công bố. Định loại theo Đào Văn Tiên (1979-1981), Orlov & Lathrov, ER-Mi Zhao & Kraig Adler (1993), Nguyễn Văn Sáng (2007)... và nhiều tài liệu khác có liên quan.

Các đợt khảo sát là: Xuân Nha (11/1991, 6/2006, 10/2006, 4/2007), Sốp Cộp và Sông Mã (11/2004), Phù Yên (8/2002), Co Pia (10-11/2002, 6/2008, 10/2008, 6/2009).

II. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

- *Thành phần loài:* Chúng tôi xác định ở vùng Tây Bắc có 59 loài lưỡng cư thuộc 29 giống, 9 họ, 3 bộ và 98 loài bò sát thuộc 65 giống, 16 họ, 2 bộ; chiếm 28,8 % số loài LCBS đã biết ở Việt Nam (Bảng 1).

Bảng 1

Danh lục các loài Lưỡng cư, Bò sát ở vùng Tây Bắc Việt Nam

TT	Tên khoa học	Tên Việt Nam	ND 32	SDVN	IUCN
	AMPHIBIA	LỚP LƯỠNG CƯ			
	ANURA	BỘ KHÔNG ĐUÔI			
	Bombinatoridae	1. Họ Cóc tía			
1.	<i>Bombina maxima</i> (Boulenger, 1905)	Cóc tía		CR	
	Bufonidae	2. Họ Cóc			
2.	<i>Duttaphrynus melanostictus</i> (Schneider, 1799)	Cóc nhà			
3.	<i>Ingerophrynus galeatus</i> (Gunther, 1864)	Cóc rừng			

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên Việt Nam	NĐ 32	SDVN	IUCN
	Megophryidae	3. Họ Cóc bùn			
4.	<i>Leptobrachium chapaense</i> (Bourret, 1937)	Cóc mây sa pa			
5.	<i>Leptolalax bourreti</i> Dubois, 1983	Cóc mây bua-rê			
6.	<i>Leptolalax pelodytoides</i> (Boulenger, 1893)	Cóc mây bùn			
7.	<i>Xenophrys major</i> (Boulenger, 1908)	Cóc mắt bên			
	Microhylidae	4. Họ Nhái bầu			
8.	<i>Calluella yunnanensis</i> (Boulenger, 1919)	Ếch ương vân nam			
9.	<i>Kaloula pulchra</i> Gray, 1831	Ếnh ương thường			
10.	<i>Microhyla berdmorei</i> (Blyth, 1856)	Nhái bầu béc mơ			
11.	<i>Microhyla butleri</i> Boulenger, 1900	Nhái bầu bút lơ			
12.	<i>Microhyla fissipes</i> (Boulenger, 1884)	Nhái bầu hoa			
13.	<i>Microhyla heymonsi</i> Vogt, 1911	Nhái bầu hây môn			
14.	<i>Microhyla pulchra</i> (Hallowell, 1861)	Nhái bầu vân			
	Dicroglossidae	5. Họ Ếch nhái			
15.	<i>Annandia delacouri</i> (Angel, 1928)	Ếch vạch		EN	
16.	<i>Fejervarya limnocharis</i> (Gravenhorst, 1829)	Ngóe			
17.	<i>Hoplobatrachus rugulosus</i> (Wiegmann, 1834)	Ếch đồng			
18.	<i>Limnonectes hascheanus</i> (Stoliczka, 1870)	Ếch hat chê			
19.	<i>Limnonectes kuhlii</i> (Tschudi, 1838)	Ếch nhèo			
20.	<i>Nanorana bourreti</i> (Dubois, 1987)	Ếch gai bua rê			
21.	<i>Quasipaa boulengeri</i> (Günther, 1889)	Ếch gai bầu-len-gơ			
22.	<i>Quasipaa spinosa</i> (David, 1875)	Ếch gai		EN	VU
23.	<i>Quasipaa verrucospinosa</i> (Bourret, 1937)	Ếch gai sần			NT
24.	<i>Occidozyga lima</i> (Gravenhorst, 1829)	Cóc nước sần			
25.	<i>Occidozyga martensii</i> (Peters, 1867)	Cóc nước marten			
	Ranidae	6. Họ Ếch nhái chính thức			
26.	<i>Amolops minutus</i> Orlov and Ho, 2007	Ếch bảm đá nhỏ			
27.	<i>Amolops ricketti</i> (Boulenger, 1899)	Ếch bảm đá			
28.	<i>Amolops splendissimus</i> Orlov and Ho, 2007	Ếch bảm đá đốm vàng			
29.	<i>Babina adenopleura</i> (Boulenger, 1909)	Ếch phu-ha-cho			
30.	<i>Hylarana guentheri</i> (Boulenger, 1882)	Chẫu, chẫu chuộc			
31.	<i>Hylarana macrodactyla</i> Günther, 1858	Chàng hiu			
32.	<i>Hylarana maasonensis</i> Bourret, 1937	Chàng mẫu sơn			
33.	<i>Hylarana nigrovittata</i> (Blyth, 1856)	Ếch suối			
34.	<i>Hylarana taipenhensis</i> (Van Denburgh, 1909)	Chàng đài bắc			
35.	<i>Odorrana andersonii</i> (Boulenger, 1882)	Chàng an đéc sơn		VU	

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên Việt Nam	NĐ 32	SDVN	IUCN
36.	<i>Odorrana chapaensis</i> (Bourret, 1937)	Ếch bầm đá sa pa			NT
37.	<i>Odorrana chloronota</i> (Günther, 1876)	Ếch xanh			
38.	<i>Odorrana grahami</i> (Boulenger, 1917)	Ếch gra -ham			NT
39.	<i>Odorrana margaretae</i> (Liu, 1950)	Ếch ma -ga- ret			
40.	<i>Odorrana nasica</i> (Boulenger, 1903)	Ếch mõm			
41.	<i>Odorrana trankieni</i> (Orlov, Le and Ho, 2003)	Ếch trần kiên			
42.	<i>Rana johnsi</i> Smith, 1921	Hiu hiu			
	Rhacophoridae	7. Họ Ếch cây			
43.	<i>Aquixalus carinensis</i> (Boulenger, 1893)	Nhái cây ca- rin			
44.	<i>Aquixalus gracilipes</i> (Bourret, 1937)	Nhái cây chân mảnh			
45.	<i>Chiromantis vittatus</i> (Boulenger, 1887)	Nhái cây sọc			
46.	<i>Philautus jinxiuensis</i> Hu, 1978	Nhái cây jin -xiu			VU
47.	<i>Philautus longchuanensis</i> Yang and Li, 1979	Nhái cây long chuan			
48.	<i>Philautus parvulus</i> (Boulenger, 1893)	Nhái cây tí hon			
49.	<i>Polypedates leucomystax</i> (Gravenhorst, 1829)	Ếch cây mép trắng			
50.	<i>Rhacophorus dennysii</i> Blanford, 1881	Ếch cây xanh đốm			
51.	<i>Rhacophorus dorsovireidis</i> Bourret, 1937	Ếch cây lưng xanh			
52.	<i>Rhacophorus dugritei</i> (David, 1872)	Ếch cây du -ri -te			
53.	<i>Rhacophorus feae</i> Boulenger, 1893	Ếch cây phê		EN	
54.	<i>Rhacophorus kio</i> Ohler and Delorme, 2006	Ếch cây ki-ô		EN	VU
55.	<i>Theloderma asperum</i> (Boulenger, 1886)	Ếch cây as- pơ			
56.	<i>Theloderma corticale</i> (Boulenger, 1903)	Ếch cây sần bắc bộ		EN	
57.	<i>Theloderma gordonii</i> Taylor, 1962	Ếch cây sần gor -don			
	CAUDATA	BỘ CÓ ĐUÔI			
	Salamandridae	8. Họ Cá cóc			
58.	<i>Tylostotriton verrucosus</i> Anderson, 1871	Cá cóc sần bướu đỏ			
	GYMNOPHIONA	BỘ KHÔNG CHÂN			
	Ichthyophiidae	9. Họ Ếch giun			
59.	<i>Ichthyophis bannanicus</i> Yang, 1984	Ếch giun		VU	
	REPTILIA	LỚP BÒ SÁT			
	SQUAMATA	BỘ CÓ VÂY			
	SAURIA	PHÂN BỘ THẺ LẪN			
	Agamidae	1. Họ Nhông			
60.	<i>Physignathus cocincinus</i> Cuvier, 1829	Rồng đất, tò te			
61.	<i>Acanthosaura lepidogaster</i> (Cuvier, 1829)	Ô rô vây			
62.	<i>Calotes emma</i> Gray, 1845	Nhông em ma			

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên Việt Nam	NĐ 32	SDVN	IUCN
63.	<i>Calotes mystaceus</i> Dumeril et Bibron, 1837	Nhông xám			
64.	<i>Calotes versicolor</i> (Daudin, 1802)	Nhông xanh			
65.	<i>Draco maculatus</i> (Gray, 1845)	Thằn lằn bay đốm			
	Gekkonidae	2. Họ Tắc kè			
66.	<i>Cyrtodactylus martini</i> Ngo, 2011	Thạch sùng ngón ma-ti-ni			
67.	<i>Gekko gecko</i> (Linnaeus, 1758)	Tắc kè		VU	
68.	<i>Hemidactylus frenatus</i> Schlegel, in Dumeril et Bibron, 1836	Thạch sùng đuôi sần			
69.	<i>Hemiphyllodactylus typus</i> Bleeker, 1860	Thạch sùng nửa lá			
70.	<i>Lepidodactylus lugubris</i> (Duméril and Bibron, 1836)	Thạch sùng vẩy nhẵn			
	Lacertidae	3. Họ Thằn lằn thực			
71.	<i>Takydromus kuehnei</i> Van Denburgh, 1909	Liu diu kuc-ni			
72.	<i>Takydromus sexlineatus</i> Daudin, 1802	Liu diu chi			
	Scincidae	4. Họ Thằn lằn bóng			
73.	<i>Eutropis chapaensis</i> (Bourret, 1937)	Thằn lằn bóng sa pa			
74.	<i>Eutropis darevskii</i> (Bobrov, 1992)	Thằn lằn bóng đarép			
75.	<i>Eutropis longicaudata</i> (Hallowell, 1856)	Thằn lằn bóng đuôi dài			
76.	<i>Eutropis multifasciata</i> (Kuhl, 1820)	Thằn lằn bóng hoa			
77.	<i>Lygosoma quadrupes</i> (Linnaeus, 1766)	Thằn lằn chân ngắn			
78.	<i>Plestiodon quadrilineatus</i> Blyth, 1853	Thằn lằn tốt mã bốn vạch			
79.	<i>Plestiodon tamdaoensis</i> (Bourret, 1937)	Thằn lằn tốt mã tam đảo			
80.	<i>Scincella darevskii</i> Nguyen, Ananjeva, Orlov, Rybaltovsky & Böhme, 2010	Thằn lằn tốt mã đa-rep			
81.	<i>Scincella reevesii</i> (Gray, 1838)	Thằn lằn cổ ri-vơ			
82.	<i>Sphenomorphus indicus</i> (Gray, 1853)	Thằn lằn phê nô án độ			
83.	<i>Tropidophorus baviensis</i> Bourret, 1939	Thằn lằn tai ba vì			
84.	<i>Tropidophorus berdmorei</i> (Blyth, 1853)	Thằn lằn tai béc-mơ			
85.	<i>Tropidophorus hainanus</i> Smith, 1923	Thằn lằn tai hải nam			
86.	<i>Tropidophorus microlepis</i> Günther, 1861	Thằn lằn tai vẩy nhỏ			
	Anguidae	5. Họ Thằn lằn rắn			
87.	<i>Ophisaurus harti</i> Boulenger, 1899	Thằn lằn rắn hác			
	Varanidae	6. Họ Kỳ đà			
88.	<i>Varanus salvator</i> (Laurenti, 1786)	Kỳ đà hoa	IIB	EN	
	SERPENTES	PHÂN BỘ RẪN			
	Typhlopidae	7. Họ Rắn giun			
89.	<i>Ramphotyphlops braminus</i> (Daudin, 1803)	Rắn giun thường			
	Pythonidae	8. Họ Trăn			
90.	<i>Python molurus</i> (Linnaeus, 1758)	Trăn đất	IIB	NT	II
	Xenopeltidae	9. Họ Rắn móng			
91.	<i>Xenopeltis unicolor</i> Reinwardt, 1827	Rắn móng			

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên Việt Nam	ND 32	SDVN	IUCN
	Colubridae	10. Họ Rắn nước			
92.	<i>Calamaria pavementata</i> Duméril, Bibron et Duméril 1854	Rắn mai gấm lát			
93.	<i>Calamaria septentrionalis</i> Boulenger, 1890	Rắn mai gấm bắc			
94.	<i>Ahaetulla prasina</i> (Boie, 1827)	Rắn roi thường			
95.	<i>Boiga multomaculata</i> (Boie, 1827)	Rắn rào đốm			
96.	<i>Chrysopelea ornata</i> (Shaw, 1802)	Rắn cườm			
97.	<i>Coelognathus radiatus</i> (Boie, 1827)	Rắn sọc dưa	IIB		
98.	<i>Cyclophiops multicinctus</i> (Roux, 1907)	Rắn nhiều đai			
99.	<i>Dendrelaphis ngansonensis</i> (Bourret, 1935)	Rắn leo cây ngân sơn			
100.	<i>Dendrelaphis pictus</i> (Gmelin, 1789)	Rắn leo cây thường			
101.	<i>Elaphe carinata</i> (Günther, 1864)	Rắn sọc gờ			
102.	<i>Euprepriophis mandarinus</i> (Cantor, 1842)	Rắn sọc quan			
103.	<i>Lycodon fasciatus</i> (Anderson, 1879)	Rắn khuyết đốm			
104.	<i>Lycodon ruhstrati</i> (Fischer, 1886)	Rắn khuyết đài loan			
105.	<i>Lycodon subcinctus</i> Boie, 1827	Rắn khuyết đai			
106.	<i>Oligodon cinereus</i> (Günther, 1864)	Rắn khiếm xám			
107.	<i>Oligodon eberhardti</i> Pellerin, 1910	Rắn khiếm e be hác			
108.	<i>Oligodon fasciolatus</i> (Günther, 1864)	Rắn khiếm đuôi vòng			
109.	<i>Oreocryptophis porphyraceus</i> (Cantor, 1839)	Rắn sọc đốm đỏ			
110.	<i>Orthriophis moellendorffii</i> (Boettger, 1886)	Rắn sọc đuôi khoanh			
111.	<i>Orthriophis taeniurus</i> (Cope, 1861)	Rắn sọc đuôi			
112.	<i>Ptyas korros</i> (Schlegel, 1837)	Rắn ráo thường			
113.	<i>Ptyas mucosa</i> (Linnaeus, 1758)	Rắn ráo trâu	IIB		II
114.	<i>Rhynchophis boulengeri</i> Mocquard, 1897	Rắn vòi			
115.	<i>Sibynophis chinensis</i> (Günther, 1889)	Rắn rồng trung quốc			
116.	<i>Sibynophis collaris</i> (Gray, 1853)	Rắn rồng cổ đen			
117.	<i>Enhydriis chinensis</i> (Gray, 1842)	Rắn rồng trung quốc			
118.	<i>Enhydriis plumbea</i> (Boie, 1827)	Rắn rồng chì			
119.	<i>Amphiesma bitaeniatum</i> (Wall, 1925)	Rắn sãi kut-kai			
120.	<i>Amphiesma stolatum</i> (Linnaeus, 1758)	Rắn sãi thường			
121.	<i>Opisthotropis lateralis</i> Boulenger, 1903	Rắn trán bên			
122.	<i>Psammodynastes pulverulentus</i> (Boie, 1827)	Rắn hổ đất nâu			
123.	<i>Rhabdophis chrysargos</i> (Schlegel, 1837)	Rắn hoa cỏ vàng			
124.	<i>Rhabdophis nigrocinctus</i> (Blyth, 1856)	Rắn hoa cỏ đai			
125.	<i>Rhabdophis subminiatus</i> (Schlegel, 1837)	Rắn hoa cỏ nhỏ			
126.	<i>Sinonatrix percarinata</i> (Boulenger, 1899)	Rắn hoa càn vân đen			
127.	<i>Xenochrophis flavipunctatus</i> (Hallowell, 1860)	Rắn nước đốm vàng			III
128.	<i>Pareas carinatus</i> (Boie, 1828)	Rắn hổ mây gờ			
129.	<i>Pareas macularius</i> Theobald, 1868	Rắn hổ mây đốm			

HỘI NGHỊ KHOA HỌC TOÀN QUỐC VỀ SINH THÁI VÀ TÀI NGUYÊN SINH VẬT LẦN THỨ 4

TT	Tên khoa học	Tên Việt Nam	ND 32	SDVN	IUCN
130.	<i>Pareas margaritophorus</i> (Jan, 1866)	Rắn hổ mây ngọc			
131.	<i>Plagiopholis nuchalis</i> (Boulenger, 1893)	Rắn hổ núi mũi mác			
132.	<i>Pseudoxenodon macrops</i> (Blyth, 1854)	Rắn hổ xiên mắt to			
	Elapidae	11. Họ Rắn hổ			
133.	<i>Bungarus candidus</i> (Linnaeus, 1758)	Rắn cạp nia nam	IIB		
134.	<i>Bungarus fasciatus</i> (Schneider, 1801)	Rắn cạp nong	IIB		
135.	<i>Bungarus multicinctus</i> Blyth, 1861	Rắn cạp nia bắc	IIB		
136.	<i>Naja atra</i> Cantor, 1842	Rắn hổ mang trung quốc	IIB		II
137.	<i>Ophiophagus hannah</i> (Cantor, 1836)	Rắn hổ chúa	IB		II
138.	<i>Sinomicrurus kelloggi</i> (Pope, 1928)	Rắn lá khô đầu hình V			
139.	<i>Sinomicrurus maccllellandi</i> (Reinhardt, 1844)	Rắn lá khô thường			
	Viperidae	12. Họ Rắn lục			
140.	<i>Cryptelytrops albolabris</i> (Gray, 1842)	Rắn lục mép trắng			
141.	<i>Deinagkistrodon acutus</i> (Günther, 1888)	Rắn lục mũi hếch			
142.	<i>Ovophis tonkinensis</i> (Bourret, 1934)	Rắn lục bắc bộ			
143.	<i>Viridovipera gumprechtii</i> (David, Vogel, Pauwels and Vidal, 2002)	Rắn lục gum - p - ret			
144.	<i>Viridovipera stejnegeri</i> (Schmidt, 1925)	Rắn lục xanh			
	TESTUDINES	BỘ RÙA			
	Platysternidae	13. Họ Rùa đầu to			
145.	<i>Platysternon megacephalum</i> Gray, 1831	Rùa đầu to	IIB	EN	II
	Geoemydidae	14. Họ Rùa đằm			
146.	<i>Cuora galbinifrons</i> Bourret, 1939	Rùa hộp trán vàng		EN	II
147.	<i>Cuora mouhotii</i> (Gray, 1862)	Rùa sa nhân		EN	II
148.	<i>Cyclemys tcheponensis</i> (Bourret, 1939)	Rùa đất sê- pôn			
149.	<i>Geoemyda spengleri</i> (Gmêlin, 1789)	Rùa đất speng-le		EN	III
150.	<i>Mauremys mutica</i> (Cantor, 1842)	Rùa câm		EN	II
151.	<i>Mauremys nigricans</i> (Gray, 1834)	Rùa đằm cổ đỏ			III
152.	<i>Mauremys sinensis</i> (Gray, 1834)	Rùa cổ sọc		EN	III
153.	<i>Sacalia quadriocellata</i> Siebenrok, 1903	Rùa bốn mắt		EN	III
	Testudinidae	15. Họ Rùa núi			
154.	<i>Indotestudo elongata</i> (Blyth, 1835)	Rùa núi vàng	IIB	EN	II
155.	<i>Manouria impressa</i> (Günther, 1882)	Rùa núi viền	IIB	VU	II
	Trionychidae	16. Họ Ba ba			
156.	<i>Palea steindachneri</i> (Siebenrock, 1906)	Ba ba gai		EN	III
157.	<i>Rafetus swinhoei</i> (Gray, 1973)	Giải swinhoe			III
	Tổng số	157 loài thuộc 25 họ, 5 bộ	12	17	18

Ghi chú: ND 32: Nghị định số 32/2006/NĐCP về việc quản lý thực vật rừng, động vật rừng nguy cấp, quý, hiếm. SDVN: Sách Đỏ Việt Nam, 2007. IUCN: Danh lục Đỏ IUCN, 2009. CITES: Công ước CITES, 2010.

Đa dạng các bậc phân loại: Bộ Squamata có nhiều họ nhất: 12 họ; tiếp đến bộ Ecaudata 7 họ. Họ Colubridae có nhiều giống nhất: 26 giống, tiếp đến họ Dicroglossidae 7 giống; họ Éch cây Rhacophoridae 6 giống. Giống *Odorrana* có nhiều loài nhất: 7 loài, tiếp đến *Microhyla* 5 loài, *Rhacophorus* 5 loài. Đa dạng nhất cả số giống và số loài là họ Colubridae: 26 giống, 41 loài.

Phân bố: Nhìn chung các loài lưỡng cư ở nơi có độ ẩm cao, gần các vực nước vì tổ chức cơ thể của chúng chưa thích nghi với môi trường cạn, dễ trứng và biến thái gắn liền với các vực nước. Bò sát phân bố rộng hơn, ở cả nơi khô ráo, nhiệt độ cao. Chúng tôi thống kê được 14 loài chủ yếu ở trong nước (cá cóc, cóc nước sần, ếch bám đá, rắn bông trung quốc, rùa đầu to, ba ba...); 5 loài chủ yếu ở hang (ếch giun, rắn giun...); hơn 90 loài ở đất (cóc nhà, ngóe, thằn lằn rắn, rắn mông, rùa núi vàng...) và 32 loài ở cây (ếch cây phê, tắc kè, rắn leo, rắn lục xanh...); còn 15 loài chưa biết cụ thể. Một số loài có thể ở 2 môi trường (nước và đất: Éch đồng, rắn nước, rùa đất sê pôn...; đất và cây: Thằn lằn bóng, rắn sọc dưa, trăn hoa...); hoặc cả nước, đất và cây: Éch cây mép trắng, kỳ đà hoa.

So sánh thành phần loài với các vùng lân cận: Thành phần loài LCBS ở Tây Bắc theo chỉ số Sorensen có quan hệ gần với vùng Đông Bắc hơn là với Bắc Trung Bộ, có thể cùng trên vĩ độ! Có 3 loài đến nay mới chỉ gặp ở vùng Tây Bắc: *Eutropis darevskii*, *Cyrtodactylus martini* và *Scincella darevskii*.

Số loài có giá trị bảo tồn: Có 12 loài trong Nghị định số 32 (1 loài nhóm IB, 11 loài nhóm IIB), 26 loài trong Sách Đỏ Việt Nam (bậc CR 4 loài, EN 13 loài, VU 9 loài); 17 loài trong Danh lục Đỏ IUCN. Những loài có giá trị bảo tồn cao cũng là loài bị săn bắt nhiều ở vùng Tây Bắc gồm: *Ophiophagus hannah*, *Python molurus*, *Indotestudo elongata*, *Varanus salvator*, *Platysternon megacephalum*, *Ptyas mucosa*, *Bungarus fasciatus*, *Naja atra*, *Manouria impressa*, *Coelognathus radiatus*, *Quasipaa spinosa*, *Rhacophorus kio*.

III. KẾT LUẬN

Vùng Tây Bắc có 157 loài lưỡng cư, bò sát, thuộc 94 giống, 25 họ, 5 bộ; chiếm 28,8 % số loài LCBS đã biết ở Việt Nam. Họ Rắn nước có nhiều giống và loài nhất. Đa số phân bố ở nơi ẩm (dọc suối), tập trung nhiều hơn ở rừng kín thường xanh; ở rừng phục hồi, trảng cỏ cây bụi hoặc khu dân cư ít hơn; số loài ở mặt đất nhiều hơn hẳn số loài ở cây, ở nước và ở hang. Có 12 loài trong Nghị định số 32/2006/NĐ-CP, 26 loài trong Sách Đỏ Việt Nam, 2007.

Đề nghị ưu tiên bảo tồn 12 loài: *Ophiophagus hannah*, *Python molurus*, *Indotestudo elongata*, *Varanus salvator*, *Platysternon megacephalum*, *Ptyas mucosa*, *Bungarus fasciatus*, *Naja atra*, *Manouria impressa*, *Coelognathus radiatus*, *Quasipaa spinosa*, *Rhacophorus kio*.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. **Bourret. R.**, 1942 : Les Batraciens de l'Indochine. Gouv. Gén. Indoch. Hanoi. 517.
2. **Er Mi Zhao and Kraig Adler**, 1993: Herpetology of China. Published by Society of Amphibians and Reptiles. 522.
3. **Lê Xuân Cảnh**, 2007: Đa dạng sinh học tiềm năng và bảo tồn bền vững. NXB. Nông nghiệp. 309-315.
4. **Lê Nguyên Ngật, Nguyễn Văn Sáng, Hoàng Văn Ngọc**, 2008: *T/C Khoa học Đại học Huế, Chuyên san Nông-Sinh-Y*, 15(49),12 - 2008. 85 - 94.
5. **Lê Nguyên Ngật, Nguyễn Văn Sáng**, 2009: Báo cáo Khoa học về Sinh thái và Tài nguyên sinh vật, Hội nghị Khoa học Toàn quốc lần thứ ba, tr. 674 - 679. NXB. Nông nghiệp, Hà Nội.

6. **Nguyễn Văn Sáng**, 2007: Động vật chí Việt Nam. Tập 14: Phân bộ Rắn-Serpentes. NXB. KH&KT, Hà Nội, 247tr.
7. **Nguyen Van Sang, Ho Thu Cuc, Nguyen Quang Truong**, 2009: Hepetology of Vietnam. Edition Chimaira Frankfurt am Main. 768.
8. **Ngo Van Tri**, 2011: *Zootaxa*. 46. 33-46.
9. **Nguyen T. Q., N. B. Ananje va, N. L. Orlov, E. Rybaltovsky, W. Böhme**, 2011: *Journal of Herpetology*, 17(4): 269 – 274.
10. **Nikolai L. Orlov, Le Nguyen Ngat, and Ho Thu Cuc**, 2003: *Russian Journal of Herpetology*, 10(2): 123-134.

AMPHIBIANS AND REPTILES IN NORTH-WEST AREA OF VIETNAM

LE NGUYEN NGAT, LE THI LY, HOANG VAN NGOC

SUMMARY

Based on the results of our surveys on amphibians and reptiles in many areas including Sop Cop and Song Ma (November/2004), Phu Yen (August 2002), Xuan Nha (November 1991, June 2006, October 2006 and April 2007), Co Pia (October, November 2002, October 2008 and June 2009) and publications of different authors, a list of species of amphibians and reptilians in North-West area of Vietnam is compiled. There are 59 species of amphibians belonging to 29 genera, 9 families, 3 orders and 98 species of reptiles belonging to 65 genera, 16 families, and 2 orders.

Of which, 26 species are listed in the Red Data Book of Vietnam (2007), 17 species listed in the IUCN Red List (2009); 12 species listed in the Governmental Decree 32/2006/NĐ-CP on protection of rare and precious species; and 18 species listed in CITES, (2010). 8 species are discovered since 2002 up to now. Three species are currently known from North-West area of Vietnam: *Eutropis darevskii*, *Cyrtodactylus martini* and *Scincella darevskii*. The following 12 species are proposed to higher levels preserve: *Ophiophagus hannah*, *Python molurus*, *Indotestudo elongata*, *Varanus salvator*, *Platysternon megacephalum*, *Ptyas mucosa*, *Bungarus fasciatus*, *Naja atra*, *Manouria impressa*, *Coelognathus radiatus*, *Quasipaa spinosa* and *Rhacophorus kio*.